

ՔԷՓՈՒՐ ԿԱՍՍՍՈՆ ՔԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀՐԷԻՑ

Հրէից Քաւութեան Տօնն չը գիտեմք թէ ուրիշ տեղեր ինչպէս կը կատարուի, բայց Երուսաղէմի մէջ այնչափ խիստ պատրաստութիւններ և ծովագահութիւններ կան, որ ափշութեան արժանի է: Տօնախմբութեան օրն հասած ժամանակ, արտասուայ և խոր հառաչանայ հետ՝ շատերն իրենց կուրծքերն կը ծեծեն և դարհուրելի շարժումներ կ'անեն:

Այս ատրի Քաւութեան տօնակատարութեան ժամանակ, որ ամսոյս 9ին պատահեցաւ, մի Հրէայ սաստիկ ծովագահութիւնն և կուրծքը ծեծելէն ժողովարանի (Սինագոգայի) մէջ նստադնուցաւ ընկաւ և մեռաւ:

Արդարեւ՝ մի կողմէն խիստ սրտաշարժ տեսարան կը ներկայացնէ Հրէից հայրենասիրութիւնն, որոնք ամեն տարի խումբ խումբ 'ի Պաղեստին կը գիւմեն, գետիններ կ'առնուն, բնակարաններ կը հաստատեն և շատ անգամ Սողոմոնեան Տաճարի պարսպին տակ, ծեր և մանուկ, շարան շարան կը կանգնին (ըստ որում՝ իրաւունք չունին Քրիստոնէից նման պարսպէններս և 'ի Տաճարն մտնելու) իրենց երեսներն պարզապէս քարերուն կը քսեն, կը հեկեկան, կ'որոտասուեն և յարտասուս կը շարժեն անսոցներն: Բայց միւս կողմէն ևս շատ ցաւալի է, որ Քրիստոնէութեան ծոցոյն մէջ, Մեծիայի գալստեան յիշատակներով նուիրագործուած Երկրին մէջ, տակաւին խոտիւ կը շարունակեն իրենց Հրէական օրինապահութիւն, որուն մէջ, Աստուածաշունչն արտաբայ, խիստ անհեթեթ այլանդակութիւններ կան, լճերէս Թալմուտի եւ Տօրայի քաղմագիմի մեկնութիւններէն տարածուած խաղաղեան մէջ:

Շատ զարմանալի է, որ յատկապէս

Հրէից քրիստոնէական վերադարձին համար կազմուած Անգղիական առաքելական Ընկերութիւնն, որ ձրի հիւանդանոցներ, դեղարաններ, բժշկներ, դպրոցներ եւ քարոյչներ ունի Երուսաղէմի մէջ, իւր մեծածախս դահլույթեանց փոխարէն խիստ ստիպաւ կը յաջողի Հրէաներ շահել 'ի քրիստոնէութիւն: Քարոյչներու անգուլ գործունէութեան դէմ կ'երեւի նաեւ ունկնդիր Հրէից կողմէն սաստիկ ընդդիմութիւն և ատելութիւն: Արեւմտի կը տեսնուի, որ քարոյչն կը քարոյչ և Հրէից պատանիքն հայհոյանքներ կը թափեն դիմուն: Քարոյչն չը զայրանար ամենեւին, չնդհատէր իւր խօսքն, այլ ամենայն մեղմութեամբ կը շարունակէ իւր քարոյն, բայց միւս կողմէն աւելի կը գրգռին և շատ անգամ լճաններով՝ կանցնին կ'երթան:

Թորին ուշադրութեան արժանի է այս երեւոյթն եւ մեք որչափ հետազօտած եմք, ուրիշ առիթ չեմք գտած այս սաստիկ ընդդիմութեան, եթէ ոչ, որ Հրէայք ամենեւեան առհասարակ պարտաւորութիւն համարած են մանկութենէ ուսանիլ և յաճախ կարդալ հրէական մեկնութիւններն: Հարցասիրութեան համար արտահած է, որ մտած եմք իրենց վարժարանն և տեսած եմք ոչ միայն մանուկներ, այլ նաեւ շատ հասակաւոր մարդիկ, որոնք զբաղուած են միմիայն կրօնական գրքեր կարդալու, և շատերն այնչափ յափշտակութեամբ, այնչափ բարձրաձայն եռանդով կը կարդան, որ և ոչ կը նային ներս մտնող կամ իրենց մօտ կանգնող մարդուն վերայ:

Այն օրը, որ Հրէայք Քաւութեան Տօնն կը կատարեն և հեծեծանքներով ու աղաղակներով Սինագոգան կը լծողացնեն, Անգղիոյ առաքելական Ընկերութիւնն եւս, առանձին գու-

Շարուած, աղօթքներ և մաղթանքներ
կանէ Հրէից քրիստոնէական դարձին
համար:

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ ՅՈՊԳԷՆ ՅԵՐՈՒՍԱԴԷՄ

Երկու տարի առաջ լուր տարած
ուեցաւ, որ Երուսաղէմի համար եր
կաթուղի պիտի շինուի: Այս մասին
յատուկ երկրաչափներ եկան և սկսան
մանրամասն նկատողութեան առնուլ
եւ ամենայն պարագայիւք ծրարիր
պատրաստել:

Բոլոր ժողովուրդն յանշափա ու
բախտացաւ և որ աւուր անհամբեր կը
տպաէր կատարումն տեսնել, որով
անշուշտ Պաղէստին քաղաքակրթու
թեան ծանապարհի մէջ պիտի մտնէր
և մեծամեծ գիւրութիւններ պիտի ու
նենար յառաջագիւնութեւ: Մանաւոր
ուելի ուրախալին այն էր, որ խօսք կար
թէ՝ երկաթուղւոյ պատճառաւ Յուդ
պէ նաւահանգիստն և ու պիտի շինուի:

Սակայն տարիներ անցան և տակա
ւին սկզբնաւորութիւնն անգամ չը
տեսնուեցաւ իցաւ որտի ամենեցուն:

Թէեւ խկապէս յայտնի չէ թէ ինչ
պատճառներով յետ մնաց այս բարի
գիտաւորութեան կատարումն: միայն
բնդհանուր համարումն այս է, որ այն
երկաթուղւոյ շինութիւնն մեծ պա
տիւ կարող է բերել Օսմանեան Տէ
րութեան, վասն զի Թուրքիոյ Այսու
բութեան մէջ Պաղէստին այն երկիրն
կամ Նահանգն է, ուր ամենէն աւելի
Նւրոպացիք և Ամերիկացիք կը յաճա
խեն, և հետեւապէս, Թուրքիոյ վի
ճակն Պաղէստինի վիճակէն կը կշռեն:

Թէ իւր փառաց և թէ՛ ժողովրդի
բարեկեցութեան համար իրատ փա
փաքելն էր որ Տէրութիւնն չը յետա
ձրդէր արդէն իսկ հրատարակուած
այն բարի գիտաւորութիւնն:

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐԱԿԱՆՔ

Պաղէստինի կառավարիչ Քեամիլ
փաշան, որ Կ. Պօլիս կոչուած էր, վե
րագործաւ իւրապարս իւր պաշտօնն
չարունակելու եւ Պատրիարքաց ու
Հիւպատոսաց այցելութիւններն ըն
դունելէն զինի՝ ինքն եւս փոխադար
ձաբար այց ելաւ ամենուն:

Տեսնենք թէ ինչ վախճան պիտի
ունենան Ս. Լ'Ժուդոյս իրաւանց խըն
դիրներն, որոց համար շարունակ կը
տողնապիմք և դարման մի գտնելու
համար յատկապէս Պօլիս ղրկուեցաւ,
փոխանորդութեան առ ժամանակեաց
պաշտօնիւ, Վերապատիւ Սիմէօն եւ
պիսկոպոսն, որ քաջահմուտ է թէ՛
հակառակորդաց կողմէն եղած դար
ձաւածներուն և թէ՛ Ս. Լ'Ժուդոյս դա
րեւոր արտօնութեանց և Տէրութե
նէն շորհուած Հրովարտական պա
րունակութեանն:

— Լատինաց Վրանիսկեան Սի
աբանութիւնն, որ Ս. Լ'երկրին մէջ
Լատինաց սեպհակոստութեանց և իւ
րաւանցանդմիջական հակողութեան
պաշտօնն կը վարէ, բողոքովն անկախ
ի Պատրիարքէն, նոր Տեսուչ և Նա
խագահ մի ունեցաւ ներկայ ատոյս
մէջ, որ ընդունուեցաւ բազմախու
սըն գիւմաւորութեամբ և մեծ շքով:
Այն Տեսուչն, թէեւ նոր կը գոյ Ի
տալիայէն, բայց առաջ պաշտօններ
վարած է արդէն Պաղէստինի մէջ և
քաջամանօթ է երկրին եւ իւր Վա
նուց Սիաբանութեանն:

— Պաղէստինի մէջ ներկայ տարւոյս
բերքերն առատ են. ժողովուրդն գոհ
է իւր վիճակէն: Լ'նձրեւներն աակա
ւին սկսուած չ'են, բայց ցոյն և տա
րափն անընդհատ կ'իջանեն եւ անձ
րեւներն իսկ թերեւս շուտով սկսին: